

НАШ ЈЕЗИК
ЛП св. 2

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР

др Рајна ДРАГИЋЕВИЋ, др Јелена ЈОВАНОВИЋ СИМИЋ,
др Весна ЛОМПАР, др Драгана МРШЕВИЋ РАДОВИЋ,
др Марина НИКОЛИЋ, др Мирослав НИКОЛИЋ,
др Ђорђе ОТАШЕВИЋ, др Милица РАДОВИЋ ТЕШИЋ,
др Стана РИСТИЋ, др Марина СПАСОЈЕВИЋ,
др Срето ТАНАСИЋ

Уредник
др СРЕТО ТАНАСИЋ

Секретар
др Марина Спасојевић

Рецензенти

др Наташа Вуловић Емонтс, др Рајна Драгићевић, др Милена Ивановић,
др Владан Јовановић, др Јелена Јовановић Симић, др Марина Николић,
др Ђорђе Оташевић, др Милица Радовић Тешић, др Стана Ристић,
др Марина Спасојевић, др Срето Танасић

Према мишљењу Министарства за науку, технологију и развој Републике Србије
бр. 413-00-1715/2001-01 ова публикација је од посебног интереса за науку.

НАШ ЈЕЗИК, часопис за српски књижевни језик, покренуло је 1932. г. Лингвистичко друштво у Београду, на челу са Александром Белићем, који је уредио седам књига предратне серије, као и девет књига и први двоброј десете књиге у новој, послератној серији часописа. Од 1960. до 1975. г. (књ. X/3–4–XXI/1–2) уредник часописа био је Михаило Стевановић, а у периоду од 1975. до 1996. г. (књ. XXI/3–XXX) Митар Пешикан. Часопис је од 1996. до 2005. г. (књ. XXXI–XXXVI) уређивао Мирослав Николић.

Наш језик излази у две годишње свеске, које чине једну књигу. Издаје га и прима рукописе Институт за српски језик САНУ, Кнез Михаилова 36, ел. пошта: isj@isj.sanu.ac.rs, nasjezikisjsanu@gmail.com.

Штампа: *Birograf comp d.o.o.*, Атанасија Пуље 22, Београд

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

81

НАШ језик / уредник Срето Танасић. – Год. 1, св. 1 (1932/33) – год. 8, св. 1 (1941); Н. с. књ. 1, (1949/50)–. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 1932/33–1941; 1949/50– (Београд : *Birograf comp*). – 23 cm

Полугодишње
ISSN 0027-8084 = Наш језик
COBISS.SR-ID 615951

НАШ ЈЕЗИК

Књига ЛП

Св. 2 (2021)

САДРЖАЈ

Поводи

- Десет година од одласка прве даме српске лингвистике
(СРЕТО З. ТАНАСИЋ) 1–12

Чланци

- Јован Стејић: српски књижевни језик и његов рјечник – погледи и
визије једног научењака с краја прве половине XIX вијека
(НЕЂО Г. ЈОШИЋ) 13–24
- Нека запажања о интра терминалности у контексту на материјалу
српског језика (ТИЈАНА И. БАЛЕК) 25–37
- Етноними у савременој српској лексикографији: лингвистички и
ванлингвистички чиниоци рјечничке обраде
(МИЛАН Д. ИВАНОВИЋ) 39–57
- Главни правци у проучавању језика права
(ЈЕЛЕНА М. ПАВЛОВИЋ ЈОВАНОВИЋ) 59–70

Прилог

- Ново дело Милосава Ж. Чаркића, проистекло из његових претходних
радова (ИВО ПОСПИШИЋ) 71–84

Прикази

- Мијана Ч. Кубурић Мацура, *Категорија концесивности у савременом
српском језику* (СРЕТО З. ТАНАСИЋ) 85–90
- Илијана Чутура, *Међуоднос ћирилога и ћирилошких израза у савременом
српском језику* (АНЂЕЛА Д. ВАСИЉЕВИЋ) 91–98
- Уйо̀требa ћирилице у јавном ѿпростору (службена и јавна уйо̀требa
ћирилице)* (ДРАГАНА Ј. ЦВИЈОВИЋ) 99–102
- На темељима народних говора (АЛЕКСАНДРА М. АНТИЋ) 103–110

Хроника

Научни скуп *Актуелна питања српског правописа: Нови прилози српском правопису 2* (ВАЛЕНТИНА М. ИЛИЋ)..... 111–120

Списи Одбора за стандардизацију српског језика

Насиље над српским језиком 121–124

Допис Одбора за стандардизацију српског језика Заводу за унапређивање образовања и васпитања у вези са јужнословенским језицима 125–130

Актуелности

Проблем српског језика у савременом друштву: изазови, проблеми, решења 131–148

In memoriam

Тихи одлазак тихог професора. Академик Иван Клајн (СРЕТО З. ТАНАСИЋ) 149–152

Мр Радојка Вуксановић (СТАНА С. РИСТИЋ) 153–156

Списи Одбора за стандардизацију српског језика

ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ СРПСКОГ ЈЕЗИКА

Комисија за односе са јавношћу
и решавање неодложних питања
Комисија бр. 7 од 31. маја 2021. године
Одлука бр. 74

Комисија за односе с јавношћу и решавање неодложних питања Одбора за стандардизацију српског језика је 31. маја 2021. године одржала састанак поводом усвајања Закона о родној равноправности и донела одлуку под насловом

НАСИЉЕ НАД СРПСКИМ ЈЕЗИКОМ

Један од основних задатака Одбора за стандардизацију српског језика, свеакадемијског и свеуниверзитетског научног тела, основаног 12. децембра 1997. године, споразумом четрнаест оснивача (Српска академија наука и уметности, Црногорска академија наука и умјетности, Академија наука и умјетности Републике Српске, Матица српска, Институт за српски језик САНУ, Српска књижевна задруга и осам филолошких, односно филозофских факултета на којима се изучава српски језик, у Београду, Новом Саду, Никшићу, Приштини, Нишу, Српском Сарајеву, Бањој Луци и Крагујевцу) јесте очување и унапређење норме српскога језика, чије су три основне карактеристике системност, полифункционалност и еластична стабилност. А кад је у питању проширење норме, још и сврсисходност. Ове за лингвистику азбучне појмове треба поновити нелингвистима, који мисле да српски језик могу мењати по властитој вољи, а да притом и не знају који критеријуми морају бити задовољени да би „промене“ биле и нормативно прихваћене. Овде те критеријуме понављамо поводом *Закона о родној равноправности*, који је Скупштина Србије на предлог

Гордане Чомић, министра за људска и мањинска права и друштвени дијалог, усвојила 20. маја 2021. године. И посланици који су великом већином гласова усвојили Закон и госпођа Чомић потпуно су игнорисали ставове Одбора за стандардизацију српског језика, чак у три наврата презентоване јавности: 2011, 2017. и 2021. пред само упућивање Закона у скупштинску процедуру. Игноришући експлицитне ставове Одбора за стандардизацију српског језика, као јединог меродавног тела, они ниподаштавају целокупну србистику као науку, ваљда сматрајући да су самим тим што су говорници српскога језика истовремено и стручњаци за српски језик. Није Гордана Чомић једина која, иако неупућена у лингвистику и науку о српском језику, лаички и недобронамерно просуђује о строго стручним питањима српскога језика. И то своје лаичко „резоновање“ уграђује у законске одредбе. При томе у великом луку заобилази не само србистичке научне критеријуме, него и све научне србистичке институције у Србији (катедре за српски језик, Институт за српски језик САНУ, а пре свих Одбор за стандардизацију српског језика). Уз то је Гордана Чомић, образлажући текст Закона посланицима, у Скупштини нагласила „да једино Одбор САНУ може да одлучи о називима занимања у женском роду, али да засад Одбор то није урадио“. Тиме је потпуно обманула и посланике и јавност, јер је Одбор три пута изнео предлог како треба решавати и решити и употребно и законски питање родно сензитивног језика.

Одбор је указао да су одредбе Закона о родној равноправности у супротности са целом историјом норме српскога књижевног језика, а самим тим и са његовим системским и структурним правилима. Да само то поткрепимо једним примером. Они који су предложили и усвојили Закон очигледно мисле да је само довољно да се дода моционии суфикс *-ица* или *-ка* и да се створи језички „подобна“ лексема за особу женскога пола. При томе су заборавили да као што постоји општеупотребна, пасивна и потенцијална лексика, тако постоје и општеупотребне, пасивне и потенцијалне творенице. Општеупотребна лексика подразумева активну лексику која је честа и обична у свакој комуникацијској ситуацији. Такви су нпр. родни парови лексема: *їевач – їевачица*, *слуга – слушкиња*, *їлесач – їлесачица*, *учиїељ – учиїељица*, *фризер – фризерка*, *јунак – јунакиња* и многе друге. С друге стране, у језику постоје новотворене речи или неологизми. То су речи чији је израз или садржај говорницима језика потпуно нов. Те новотворене речи нису активни део лексике. Да би постале активна, општеупотребна лексика, неологизми морају испунити три услова: а) морају бити у складу са творбеним системом српског језика, тј. творени уобичајеним творбе-

ним начинима, б) морају бити потребни лексикону књижевног језика, тј. њихова употреба мора бити сврсисходна, и в) мора их прихватити већина говорника датог језика. Највећи број „родно сензитивних лексема“ које предлажу поборници датог закона не испуњава најмање два од наведена три услова: нису сврсисходне, и нису општеупотребне. Зато „родно сензитивне лексема“ у следећим паровима, за разлику од претходно наведених, не припадају активном лексичком слоју српског језика, односно не припадају општем лексикону српског језика: *водич – водичица, хирург – хируркиња, ѿренер – ѿренерка, сѿручњак – сѿручњакиња, говорник – говорница, бек – бекица*, и многе, многе друге. Надамо се да је сада и неупућенима у лингвистику јасно зашто лаички поглед на језик није у складу са језичким законитостима, него је директан атак на њих. Усвојени Закон једноставно укида разлику између општеупотребне и неологистичке лексике, заборављајући да је дуг пут да неологистичка постане општеупотребна лексика. Осим тога, многе жене не желе да назив своје професије, свога звања, функције и сл. уподобљавају жељама „родних идеолога“, који на силу, оглушујући се о граматичка правила српског језика, граматички род поистовећују са полом. Мушки граматички род је неутрална категорија, што значи да се њоме, према језичком закону, семантички обухвата и категорија мушког и женског пола (нпр. *Она је одличан лекар; Расѿисан је конкурс за једног насѿавника; Мајка и оѿац су шеѿали* и сл.).

Занимљиво је да је подстицај Закону дошао из Европске уније, а да сама Европска унија у својим декларацијама избегава сам термин „родна равноправност“,¹ или су пак њене најугледније чланице, каква је нпр. Француска, изричито против „родно сензитивног језика“.² Зато је логично очекивати да, ако је ЕУ била повод овоме закону, садашњи однос ЕУ према родно сензитивном језику буде разлог његовом повлачењу. Посебно и због тога што је, како су обавештени и посланици који су Закон усвојили, овај закон по мишљењу српског Високог савета судства, које је сагласно мишљењу Одбора за стандардизацију српског језика, „противуставан и супротан другим постојећим законским решењима“. А противуставан је зато што Устав не познаје категорију рода, законом се врши насиље над српским језиком и онемогућава слобода употребе свих уобичајених изражајних могућности српског језика, пошто се прописује, уз претњу драконским казнама, искључиво неологистички начин исказивања форми родно сензитивног језика.

¹ https://www.v92net/infi/vesti/index.php?yyyy=2021&mm=05&dd=07&nav_category=id=1854943

² <https://kurier.at/politika/ausland/frankreich-verbietet-das-gender/401380931>

Зато се Одбор, заједно са некупштинским говорницима српскога језика, мора запитати: је ли стварно дошло време да се „српска“ Скупштина и „српски“ министри и „српски“ посланици већ 30 година противе усвајању закона о заштити српскога језика и ћирилице, а за мање од пола године усвоје Закон који је у језичком делу *закон њрошив српског језика*.

Све речено недвосмислено показује да је неопходно да Уставни суд прогласи овај закон неуставним.

Председник Одбора
њроф. др Срејњо Танасић,
дописни члан АНУРС